

Toelichting bij de financiële kengetallen in de Programmabegroting 2016

Met ingang van de begroting 2016 en de jaarstukken 2015 nemen wij een vijftal financiële kengetallen op in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Hier lichten wij ze toe. Deze vijf kengetallen zijn vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV); hun berekeningswijze is vastgelegd in een ministeriële regeling.

I. Netto schuldquote

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Netto schuldquote	139,5%	118,1%	118,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd met alle verstrekte leningen	101,9%	88,7%	90,0%

Bij de netto schuldquote worden alle schulden, verminderd met geldelijk bezit, afgezet tegen alle inkomsten. De omvang van de inkomsten bepaalt in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente (maar dat is voor bedrijven en particulieren niet anders) kan dragen. De algemene norm hierbij is 130%: zodra de netto schuldquote boven 130% is, is sprake van een zeer hoge schuld. Is de quote hoger dan 100%, dan is waakzaamheid geboden. Tot 100% is deze voldoende.

Om een goede beoordeling van de schuldpositie te kunnen doen, moet ook naar de verstrekte leningen gekeken worden: Een relatief grote portefeuille van uitgeleende gelden aan derden en verbonden partijen vertekent het beeld. Gemeente Doetinchem had ultimo 2014 bijna € 97 mln uitgeleend aan onder meer Amphion, Rozengarde en ambtenaren (hypothecaire geldleningen). Ook de laatste tranche van de Nuon-gelden van € 12 mln maakt onderdeel uit van de uitstaande gelden. De rente en aflossing die we op de uitgeleende gelden ontvangen, compenseren de rente en aflossing die we zelf moeten betalen. Bovendien staan tegenover de uitgeleende gelden (in de meeste gevallen) zekerheden.

Daarom mogen we de schulden corrigeren met de uitgeleende gelden. Het resultaat is dan de netto schuldquote, gecorrigeerd met verstrekte leningen. Deze gecorrigeerde netto schuldquote is vanaf 2015 lager dan 100%. Dat deze vóór 2015 nog hoger dan 100% was, komt doordat onze inkomsten met ingang van 2015 zijn gestegen met ca. € 52 mln door de uitkering die we ontvangen uit het sociaal deelfonds. Dit geeft dan ook meteen de betrekkelijkheid van kengetallen weer: door omstandigheden waarop wij op geen enkele manier hebben gestuurd cq. konden sturen (de decentralisaties in het sociaal domein met bijbehorende uitkering), is het kengetal van de netto gecorrigeerde schuldquote als vanzelf verschoven van “waakzaamheid geboden” naar “voldoende”.

2. Solvabiliteitsratio

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Solvabiliteitsratio	18,9%	17,5%	16,2%

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen afgezet tegen het balanstotaal (eigen en vreemd vermogen samen). Het cijfer geeft weer in hoeverre gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. In Doetinchem zijn alle bezittingen voor bijna éénvijfde gefinancierd met het totaal van de algemene reserve en bestemmingsreserves. Volgens de norm van provincie Gelderland is dat onvoldoende: Een solvabiliteit beneden 30% acht de provincie onvoldoende, 30% tot 50% is matig en 50% en meer is voldoende. Is er aanleiding om het solvabiliteitsratio verbeteren?

Gemeente Doetinchem is een lenende gemeente. Als wij een investeringen willen doen, moeten we hiervoor in principe geld lenen. De rente en aflossing worden dan in de vorm van kapitaallasten gedekt door inkomsten die in de jaren ná de investering binnen komen. De aanschafkosten worden dan feitelijk over de toekomst uitgesmeerd. De investering geeft zijn profijt in diezelfde toekomst en lasten worden gedragen door de gebruikers die er in die periode van profiteren. De kapitaallasten leggen de bestedingsruimte van de gemeente echter wel vast voor de bepaalde periode. Onderweg bijsturen is moeilijk tot onmogelijk. Daarom moet de totale schuld wel houdbaar blijven.

Wanneer we het balanstotaal zouden verlagen door grondverkopen en/of door aflossingen van verstrekte leningen waarmee onze schulden kunnen worden afgelost, dan wijzigt de solvabiliteitsratio. Deze balansverkorting leidt tot een solvabiliteitsratio tussen de 26 en 30%.

3. Grondexploitatie

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Kengetal grondexploitatie	42,3%	32,6%	34,5%

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de boekwaarde van de grondpositie is ten opzichte van de jaarlijkse baten van de gehele gemeente begroting. Het is een open deur dat gemeenten met gronden met een lage boekwaarde minder risico lopen dan gemeenten met een hoge boekwaarde. Provincie Gelderland stelt geen norm voor dit kengetal. Alleen de boekwaarde afgezet tegen de totale baten zegt immers weinig. Om te kunnen beoordelen of een gemeente goed scoort met haar grondbedrijf, moeten ook afzetprognoses en getroffen voorzieningen beoordeeld worden.

Wij doen de beoordeling en bijstelling jaarlijks via het Meerjarenperspectief Grondexploitatie (MPG) en onze accountant beoordeelt deze vanuit zijn verantwoordelijkheid.

4. Structurele exploitatieruimte

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Structurele exploitatieruimte	2,39%	0,28%	0,10%

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Ook geeft het aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen en/of er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de berekening zoals die nu is voorgeschreven moeten we het saldo van structurele baten en lasten vermeerderd met het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen delen door de totale baten. Het kengetal moet hierdoor minimaal groter dan 0 zijn, anders duidt dit op een tekort in de structurele ruimte.

Wij plaatsen kanttekeningen bij deze voorgeschreven berekeningswijze:

Als een gemeente vooraf spaart voor een investering of een activiteit, bijvoorbeeld de dekkingsreserves kapitaallasten of de reserve ter dekking voor de jeugdagenda, dan beïnvloedt dat nadelig de structurele exploitatieruimte. Dit, terwijl de gemeente juist zeer verantwoordelijk met de dekking van deze uitgaven omgaat. Belangrijker is overigens een structureel sluitend meerjarenperspectief.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten als percentage van landelijk gemiddelde

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Belastingcapaciteit: woonlasten als percentage van landelijk gemiddelde	96%	97%	97%

Bij dit kengetal worden de woonlasten van een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Is het kengetal lager dan 100%, dan zijn de woonlasten in Doetinchem dus lager dan gemiddeld in Nederland.

Om een oordeel te geven over onze financiële positie met dit kengetal, moeten we ook de onbenutte belastingcapaciteit hierbij betrekken. Zoals we in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing schrijven, bedraagt de ruimte die we nog hebben tot we het maximaal toegestane bedrag aan belastingen innen € 2,7 mln.

Hierin is onze positie dus gezond: onze woonlasten zijn lager dan landelijk gemiddeld én we hebben nog ruimte om meer lokale belastingen te heffen.